

Sygn. akt III AUa 406/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2017 r. w Szczecinie

sprawy Ł. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 marca 2016 r. sygn. akt VI U 754/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i ustala, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie,
2. oddala apelację w pozostałej części,
3. odstępuje od obciążenia ubezpieczonej Ł. K. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 406/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 19 czerwca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., po rozpatrzeniu wniosku Ł. K. ustalił wysokość i podjął wypłatę zaliczki na poczet przysługującej emerytury od 1 czerwca 2015 roku, tj. od miesiąca, w

którym zgłoszono wniosek. Łącznie kwota emerytury z FUS oraz okresowej emerytury kapitałowej wyniosła 1482,20 zł. Organ rentowy wskazał, że decyzja ma charakter zaliczkowy. Następnie decyzją z 26 sierpnia 2015 r. organ rentowy z urzędu przeliczył i ustalił ostateczną wysokość należnej Ł. K. emerytury od 1 czerwca 2015 r., tj. od miesiąca, w którym wznowiono wypłatę świadczenia. Łącznie kwota emerytury z FUS oraz okresowej emerytury kapitałowej wyniosła 1482,20 zł. Jednocześnie wskazano, że decyzja ma charakter ostateczny.

W odwołaniu od powyższych decyzji ubezpieczona wniosła o ich zmianę i ustalenie wysokości należnej emerytury na podstawie wskaźników ustalonych w decyzji z 11 czerwca 2015 r. Podniosła, że zarówno w pierwszej decyzji z 13 kwietnia 2015 r. przyznającej jej prawo do emerytury, jak i w decyzji z 11 czerwca 2015 r. dotyczącej przeliczenia emerytury w związku z przeliczeniem kapitału początkowego, na potrzeby wyliczenia wysokości emerytury przyjęto wyższe wartości składek i kapitału początkowego. Wysokość emerytury ustalona w decyzji z 11 czerwca 2015 r. wyniosła 1260,56 zł. Natomiast na mocy zaskarżonych decyzji przyznano ubezpieczonej świadczenie w zaniżonej wysokości. W ocenie ubezpieczonej organ rentowy wydając kolejne decyzje w dniu 19 czerwca 2015 r. oraz w dniu 26 sierpnia 2015 r. nie był uprawniony do przyjęcia niższych – niż w decyzji z dnia 11 czerwca 2015 r. - wartości zwaloryzowanego kapitału początkowego i składek.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie argumentując, że ustalenie wyższej wysokości świadczenia we wcześniejszych decyzjach było wynikiem zastosowania kwartalnej waloryzacji składek oraz kapitału początkowego za I, II, III i IV kwartał 2014 roku, przy czym - z uwagi na fakt kontynuowania zatrudnienia przez ubezpieczoną - decyzje te nie były ostateczne, a wyłącznie zaliczkowe. Organ podkreślił, że wniosek o podjęcie wypłaty emerytury ubezpieczona złożyła w czerwcu 2015 r. co spowodowało, że kwota składek i kapitału początkowego została poddana waloryzacji wskaźnikiem rocznym wynoszącym 102,06%, który był niższy niż wskaźnik kwartalny wynoszący 112,30%, który zastosowano dokonując waloryzacji w decyzjach zaliczkowych, co ostatecznie skutkowało ustaleniem niższej wysokości emerytury.

Postanowieniem z 29 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych połączył sprawy z odwołań ubezpieczonej od obu decyzji do wspólnego rozpoznania i wyrokowania.

Na rozprawie 21 stycznia 2016 r. organ rentowy wniósł o odrzucenie odwołania od decyzji zaliczkowej z 19 czerwca 2015 r. na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż zdaniem ZUS od takiej decyzji nie przysługuje odwołanie. Decyzja wydana w oparciu o art. 120 ustawy emerytalnej w ocenie ZUS nie jest decyzją ostateczną, nie kończy postępowania w sprawie. Odnosnie decyzji z dnia 26 sierpnia 2015 r. podtrzymał wniosek o oddalenie odwołania.

Wyrokiem 10 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że wysokość emerytury przysługującej Ł. K. (nie licząc okresowej emerytury kapitałowej), poczynając od 1 czerwca 2015 roku wynosi 1260,56 zł (pkt I) oraz stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w sprawie.

Sąd I instancji ustalił, że Ł. K., urodzona (...) dnia 25 lipca 2003 r. złożyła wniosek o ustalenie kapitału początkowego, wskutek którego organ rentowy 26 listopada 2004 r. wydał decyzję, w której przyjęto, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 369,69 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989r. do 31 grudnia 1998 r.; wwpw ustalono na poziomie 30,28%. Długość przebytych okresów składkowych uwzględniono w wymiarze 12 lat 5 miesięcy i 24 dni (149 miesięcy), zaś nieskładkowych – 11 miesięcy i 27 dni (11 miesięcy). Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 63,43%. Średnie dalsze trwanie życia ustalono na 209 miesięcy. Wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. ustalono na kwotę 51.811,10 zł.

Dnia 9 marca 2015 r. Ł. K. złożyła w organie rentowym wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego, wnosząc o przyjęcie składki emerytalno-rentowej opłacanej z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w latach 1989-1992. Nadto wniosła o przeliczenie kapitału początkowego w związku z nowelizacjami ustawy emerytalnej w 2011 i 2013 r. Decyzją z 8 kwietnia 2015 r., działając z urzędu organ rentowy ustalił ponownie wartość

kapitału początkowego ubezpieczonej. Zweryfikował wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości podstawy. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. (do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek w okresie danego roku, podczas którego ubezpieczona pozostawała w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, przyjęto sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu). Wwpw wyniósł 34,97%. Podstawa wymiaru kapitału początkowego wyniosła 426,95 zł. Zweryfikowano również wysokość współczynnika proporcjonalnego do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wskazując, że wynosi on 64,58 %. Okresy składkowe zostały uwzględnione w dotychczasowym wymiarze 12 lat 5 miesięcy i 24 dni (149 miesięcy), zaś nieskładkowe w łącznym wymiarze 11 miesięcy i 27 dni (11 miesięcy), w tym 11 miesięcy i 9 dni sprawowania opieki nad dziećmi i 18 dni pozostałych okresów nieskładkowych (okres studiów). Kapitał początkowy ustalony na dzień 1.01.1999 r. wyniósł 54.521,83 zł.

Dnia 9 marca 2015 r. Ł. K. złożyła w ZUS wniosek o emeryturę, wskazując że nadal pozostaje w stosunku pracy w (...) sp. z o.o., a jednocześnie zaznaczyła, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpi po otrzymaniu dokumentu z ZUS o przyznaniu emerytury. W konsekwencji, decyzją z 13 kwietnia 2015 r. organ rentowy przyznał Ł. K. od 1 marca 2015 r. zaliczkę na poczet przysługującej emerytury obliczonej zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 140.489,99 zł oraz kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 173.716,26 zł. Do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę (250,50 miesięcy), zaś jej wysokość obliczona zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła 1254,32 zł, przy czym wypłata została zawieszona z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. W decyzji wskazano, że wysokość emerytury zostanie ustalona w ostatecznej kwocie z chwilą podjęcia jej wypłaty. Wobec przyznania świadczenia w pierwszym kwartale 2015 r. kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej po 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, o której mowa w art. 25, została zwaloryzowana kwartalnie. Waloryzację przeprowadzono w trzech etapach - waloryzacji rocznych składek za lata 1999-2013, waloryzacji kwartalnych składek za okres od 1 stycznia 2013 r. do 30 czerwca 2014 r. wyliczeniu wysokości składek nominalnych niepodlegających waloryzacji należnych za okres dwóch kwartałów przed ustaleniem prawa do świadczenia, tj. za okres od lipca 2014 r. do lutego 2015 r. Zsumowanie wyników wszystkich trzech etapów waloryzacji dało wartość składek wynoszącą 140.489,99 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z 13 kwietnia 2015 r. organ rentowy dodatkowo ustalił Ł. K. okresową emeryturę kapitałową od 1 marca 2015 r. Okresowa emerytura kapitałowa wyniosła 309,15 zł. Wysokość okresowej emerytury kapitałowej stanowił iloraz kwoty środków z uwzględnieniem ich waloryzacji zewidencjonowanych na subkoncie, ustalonych na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano okresową emeryturę kapitałową, tj. 77.442,33 zł i średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę tj. wieku 60 lat i 7 miesięcy (250,20 miesięcy). Wypłata emerytury kapitałowej została zawieszona z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

Decyzją z 2 czerwca 2015 r. organ rentowy – z urzędu, ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na 1 stycznia 1999 r. Organ rentowy zweryfikował sposób wyliczenia wysokości kapitału, dokonując przeliczenia uwzględnionych okresów sprawowania opieki nad dziećmi (11 miesięcy i 9 dni - 11 miesięcy) przy zastosowaniu przelicznika 1,3% za każdy rok (zamiast dotychczasowego 0,7%). Wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wysokość współczynnika proporcjonalnego do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i

nieskładkowego uwzględniono w dotychczasowym wymiarze (podstawa wymiaru 426,95 zł, współczynnik – 64,58%). Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 55.012,98zł.

Decyzją z 11 czerwca 2015 r. organ rentowy z urzędu przeliczył zaliczkę na poczet przysługującej ubezpieczonej emerytury od 1 maja 2015 r., tj. od daty wejścia w życie przepisów ustawy z 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2015r. poz. 552). Przyjęto kwotę przeliczonego zwaloryzowanego kapitału początkowego – 175.281,11 przy zastosowaniu przelicznika 1,3 za każdy rok, zaś pozostałe wartości pozostawiono bez zmian. Wysokość emerytury ustalono jako równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę (250,50 miesięcy). Emerytura wyliczona zgodnie z art. 26 wyniosła 1260,56 zł, zaś jej wypłatę zawieszono z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. W decyzji wskazano, że wysokość emerytury zostanie ustalona w ostatecznej kwocie z chwilą podjęcia jej wypłaty, wraz z średnim dalszym trwaniem życia.

Wskutek wniosku Ł. K. z 15 czerwca 2015 r., organ rentowy decyzją z 19 czerwca 2015 r., ustalił wysokość i podjął wypłatę zaliczki na poczet przysługującej emerytury od 1 czerwca 2015 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 1168,36 zł. Wskazano, że decyzja ma charakter zaliczkowy. Następnie decyzją z 26 sierpnia organ rentowy z urzędu przeliczył i ustalił ostateczną wysokość należnej Ł. K. emerytury od 1 czerwca 2015 roku, tj. od miesiąca, w którym wznowiono wypłatę świadczenia. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 1168,36 zł. Wskazano, że decyzja ma charakter ostateczny. Podstawę obliczenia emerytury na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej stanowiła (w obu powyższych decyzjach) kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji (130.407,57 zł) oraz kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego (159.696,39 zł). Do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury w nowej wysokości.

Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, ustalone na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego tj. na dzień 7.02.2015 r. (248,30 miesięcy). Przyjęto średnie dalsze trwanie życia ustalone na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego, gdyż było ono korzystniejsze dla ustalenia wysokości emerytury niż średnie dalsze trwanie życia ustalone na dzień złożenia wniosku o podjęcie wypłaty emerytury (średnie dalsze trwanie życia na dzień 15 czerwca 2015 r. – złożenie wniosku o podjęcie wypłaty świadczenia - wyniosłoby 253,2 miesięcy).

Do zwaloryzowanych składek zgromadzonych na koncie ubezpieczonej na dzień 31 stycznia 2014 r. dodano składki nominalne niepodlegające waloryzacji, co dało w sumie 130.407,05 zł. W okresie od 1 stycznia 1999 r. do czerwca 2015 r. (wpłata ostatniej składki), Ł. K. zgromadziła na swoim koncie emerytalnym składki w łącznej wysokości nominalnej 90.707,40 zł. Różnica w kwocie składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji oraz w kwocie zwaloryzowanego kapitału początkowego przyjętego do ustalenia wysokości świadczenia w decyzji zaliczkowej z dnia 13 kwietnia 2015 r. i 11 czerwca 2015 r. oraz w zaskarżonych decyzjach z dnia 19 czerwca 2015 r. i 26 sierpnia 2015 r. wynika z tego, że dokonując ustalenia wysokości zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz wysokości zwaloryzowanych składek w decyzjach z dnia 19 czerwca 2015 r. i 26 sierpnia 2015 r. ostatniej ich waloryzacji dokonano według wskaźnika rocznego za 2014 r. wynoszącego 102,06 %, podczas gdy w decyzji z kwietnia 2015 r. i 11 czerwca 2015 r. dokonano waloryzacji kwartalnej składek i kapitału początkowego. Wskaźnik roczny okazał się niższy od iloczynów wskaźników kwartalnych, co spowodowało obniżenie kwoty zwaloryzowanego kapitału i składek.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Podkreślił, że stan faktyczny w rozpoznawanej sprawie był niesporny, w całości oparty na dokumentacji złożonej przez organ rentowy. Spór dotyczył wyłącznie interpretacji mających zastosowanie w sprawie przepisów art. 25, 25a i 173 ust. 4, 5 i 5a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 748, dalej jako ustawa emerytalna), a w szczególności tego czy ustalając ostateczną wysokość emerytury Ł. K. w dniu 19 czerwca

2015 r. oraz 26 sierpnia 2015 r. organ rentowy powinien dokonać ostatniej waloryzacji jej składek emerytalnych oraz kapitału początkowego według wskaźnika rocznego czy też wskaźnika za trzeci kwartał 2014r. - stosując przepis art. 25a ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Zdaniem Sądu I instancji organ rentowy w zaskarżonych decyzjach nieprawidłowo przeprowadził waloryzację składek i kapitału początkowego, nie uwzględniając waloryzacji kwartalnych i uznając, że – mimo już raz dokonanego ustalenia wysokości świadczenia ubezpieczonej – możliwe jest przeliczenie jego wysokości, sprowadzające się w istocie do jego ponownego obliczenia w sposób niekorzystny dla Ł. K.. Zaznaczył, że bez znaczenia był fakt, iż organ rentowy uważał pierwotnie wydane decyzje za zaliczkowe, a co za tym idzie – niemające charakteru ostatecznego. Przepis z art. 120 ustawy emerytalnej stanowiący kiedy mogą być wydawane decyzje zaliczkowe nie pozwala bowiem organowi rentowemu wydawać decyzji o charakterze zaliczkowym wówczas, gdy osoba, która spełniła przesłanki do nabycia prawa do emerytury i złożyła stosowny wniosek, pozostaje jeszcze w stosunku pracy, a tak uczynił w niniejszej sprawie. Jednocześnie zaznaczył, że żaden przepis prawa nie pozbawia ubezpieczonego możliwości złożenia do sądu odwołania od decyzji zaliczkowej – nawet jeśli ma ona faktycznie zaliczkowy charakter. Skoro zaś pierwotnie wydane decyzje ustaliły wysokość należnej Ł. K. emerytury, do zmiany jej wysokości mogło dojść tylko w przewidzianych prawem przypadkach, tj. albo w razie zaistnienia przesłanek o jakich mowa w art. 114 ustawy emerytalnej, albo w sytuacji wskazanej w art. 108 tejże ustawy, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl art. 26 ust. 1 ustawy, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego. Przy tym przepis art. 25 ust. 1 ustawy wskazuje – jako podstawę obliczenia emerytury – kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175. W myśl art. 25 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, waloryzacja składek sprowadza się do ich pomnożenia przez wskaźnik waloryzacji, o jakim mowa w ust. 6-10 tego artykułu. W świetle art. 25 ust. 3 ustawy, składki te podlegają w pierwszym rzędzie waloryzacji rocznej, od dnia 1 czerwca każdego roku, poczynając od waloryzacji za 2000 rok, natomiast waloryzacja kwartalna, uregulowana w art. 25a ustawy, stanowi jej uzupełnienie. Zgodnie z art. 25 ust. 4 ustawy, mechanizm waloryzacji ma charakter narastający i oznacza dodawanie kwoty wynikającej z poprzedniej waloryzacji i kwoty składek za dany rok oraz podwyższenie tak uzyskanej sumy wskaźnikiem waloryzacji. Roczna waloryzacja polega na tym, że w czerwcu danego roku waloryzuje się składki należne do końca poprzedniego roku kalendarzowego, a podlegające zaewidencjonowaniu na koncie ubezpieczonego do dnia 31 stycznia roku, w którym przeprowadzana jest waloryzacja (roku waloryzacji). Waloryzację roczną składek przeprowadza się w dniu 1 czerwca z tego względu, że wskaźnik owej waloryzacji za poprzedni rok ogłaszany jest do dnia 25 maja kolejnego roku. Waloryzacja składek przeprowadzana w danym roku oznacza więc podwyższenie (zwaloryzowanie) kwoty składek należnych do końca poprzedniego roku, a wpłaconych do dnia 31 stycznia roku waloryzacji. Wyznaczenie daty 31 stycznia jako dnia ustalenia stanu konta podlegającego rocznej waloryzacji, jest uzasadnione tym, że zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121), wpłaty składek za dany miesiąc należy dokonać do określonego dnia następnego miesiąca, zatem wpłata składki za grudzień danego roku następuje w styczniu kolejnego roku. W wyniku ostatniej rocznej waloryzacji przeprowadzonej przed przyznaniem ubezpieczonemu prawa do emerytury podwyższeniu wskaźnikiem waloryzacyjnym podlegają składki należne do końca roku kalendarzowego poprzedzającego rok, w którym przeprowadzana jest ta waloryzacja. Natomiast składki należne za okres po zakończeniu tegoż roku obrachunkowego, które nie zostaną objęte kolejną roczną waloryzacją (gdyż ta nastąpi już po przyznaniu i obliczeniu wysokości świadczenia) podlegają waloryzacji kwartalnej, o jakiej mowa w art. 25a ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy podkreślił, że w trybie art. 25 ust. 2 ustawy waloryzowana jest kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na ostatni dzień pierwszego miesiąca kwartału, za który przeprowadzana jest waloryzacja, powiększona o kwoty uzyskane w wyniku poprzednich waloryzacji kwartalnych (ust.3).

W kontekście powyższego Sąd I instancji wskazał, że podobnie jak w przypadku waloryzacji rocznych, także w tym przypadku mechanizm waloryzacji ma narastający charakter i oznacza dodawanie kwoty wynikającej z poprzedniej waloryzacji i kwoty składek za dany kwartał oraz podwyższanie tak uzyskanej sumy wskaźnikiem waloryzacji. Natomiast wskaźnik waloryzacji jest wynikiem algorytmu podobnego do stosowanego przy waloryzacji rocznej, z tą różnicą, że chodzi o stosunek cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w kwartale, za który przeprowadzana jest waloryzacja do poprzedniego kwartału, powiększony o wzrost realny sumy przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne w kwartale, za który przeprowadzana jest waloryzacja w stosunku do kwartału poprzedniego, co oznacza, że podstawę obliczenia emerytury będzie zawsze stanowić suma składek po ostatniej waloryzacji rocznej powiększona o poddane waloryzacji kwartalnej składki należne za dalszy okres do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc początkujący wypłatę.

Sąd Okręgowy zaznaczył również, że zainicjowanie postępowania emerytalnego wnioskiem powoduje, że decyzja ZUS potwierdzająca uprawnienie do dochodzonego świadczenia jest jednocześnie decyzją ustalającą prawo do jego pobierania w określonej w decyzji tej wysokości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy podkreślił, że Ł. K. wniosek o przyznanie emerytury złożyła w dniu 9 marca 2015 r., zaś wniosek ten organ rentowy rozpoznał decyzją z 13 kwietnia 2015 r., przyznającą prawo do emerytury od dnia 1 marca 2015 r. ustalając jednocześnie na tak określoną datę, że podstawę obliczenia świadczenia stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości i 140.489,99 zł oraz kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 173.716,26 zł, przy czym do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę (250,50 miesięcy). Zdaniem Sądu I instancji decyzja ta była pełnowartościową decyzją ustalającą prawo ubezpieczonej do emerytury w określonej w tej decyzji wysokości (z zastrzeżeniem, że w dniu 2 czerwca 2015 r. dokonano przeliczenia kapitału początkowego w związku ze zmianą ustawy, a zatem do ustalenia wysokości świadczenia należało przyjąć wysokość zwaloryzowanego kapitału początkowego po przeliczeniu, co też organ rentowy zrobił w decyzji z dnia 11 czerwca 2015 r. o przeliczeniu emerytury).

Sąd Okręgowy zaznaczył, że waloryzacja roczna jest mechanizmem przeprowadzanym na indywidualnym koncie ubezpieczonego, który jeszcze nie nabył uprawnień emerytalnych, bądź nie wystąpił o ich ustalenie. Nie można było więc stracić z pola widzenia tego, że na mocy decyzji z dnia 19 czerwca 2015 r. oraz z dnia 26 sierpnia 2015 r. nastąpiło jedynie podjęcie wypłaty zawieszony emerytury ubezpieczonej z uwagi na zakończenie zatrudnienia. Decyzje zatem z 19 czerwca 2015 r., a następnie z dnia 26 sierpnia 2015 r. nie były więc decyzjami przyznającymi prawo do świadczenia. Fakt kontynuowania zatrudnienia przez odwołującą skutkował bowiem jedynie zawieszeniem prawa do emerytury przyznanej decyzją z dnia 22 maja 2015 r. (stosownie do art. 103a ustawy emerytalnej) z jednoczesnym wstrzymaniem jej wypłaty (art. 134 ust. 1 pkt 1 omawianej ustawy). Zatem, w ocenie Sądu Okręgowego wniosek z 15 czerwca 2015 r. o podjęcie wypłaty świadczenia z uwagi na rozwiązanie stosunku pracy mógł jedynie skutkować, przewidzianym w art. 135 ust. 1 ustawy emerytalnej, wznowieniem wypłaty emerytury z dniem 1 czerwca 2015 r. w wysokości ustalonej w poprzedniej decyzji. W tym zakresie Sąd podkreślił, że wznowiając wypłatę zawieszony emerytury organ rentowy nie dokonuje ponownego ustalenia wysokości tego świadczenia, gdyż te kwestie uregulowano w art. 135 ustawy emerytalnej, w którym nie ma mowy o obliczaniu wysokości świadczenia na nowo, a wyłącznie o „wznowieniu” jego wypłaty, co zdaniem Sądu Okręgowego należy interpretować jednoznacznie jako przystąpienie do wypłaty świadczenia w ostatnio ustalonej wysokości. Sąd I instancji uznał zatem, że brak było podstaw do stwierdzenia przez ZUS, iż wysokość emerytury wyliczonej dla Ł. K. w dniu 13 kwietnia 2015 r., a następnie w dniu 11 czerwca 2015 r. (w związku z przeliczeniem wysokości kapitału początkowego) miała charakter zaliczkowy z powołaniem się na konieczność ponownego wyliczenia świadczenia na podstawie art. 25 ustawy emerytalnej po złożeniu przez ubezpieczoną wniosku o podjęcie wypłaty emerytury.

Skoro zatem ustalenie wysokości należnej ubezpieczonej emerytury miało miejsce w I kwartale 2015 r., gdyż wniosek o emeryturę Ł. K. złożyła w marcu 2015 r., zaś rozpoznając ten wniosek ZUS wydał w dniu 13 kwietnia 2015 r. decyzję przyznającą Ł. K. emeryturę od dnia 1 marca 2015 r. ostatnią waloryzacją roczną jakiej należało dokonać była waloryzacja przeprowadzona w dniu 1 czerwca 2014 r., dotycząca składek wpłaconych do końca 2013 r. i zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej do dnia 31 stycznia 2014 r. Waloryzacji kwartalnej podlegały zaś kwoty składek należnych poczynając od dnia 1 stycznia 2014 r., które nie mogły zostać poddane kolejnej rocznej waloryzacji, skoro ta nastąpiła w dniu 1 czerwca 2014 r., a więc już po przyznaniu i ustaleniu wysokości emerytury dla Ł. K.. Jeśli zaś chodzi o kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego przyjętą do obliczenia wysokości emerytury, Sąd Okręgowy uznał, że należało przyjąć kwotę kapitału początkowego przyjętą do wyliczenia podstawy wymiaru emerytury w decyzji z dnia 11 czerwca 2015 r. o przeliczeniu emerytury. W dniu 2 czerwca 2015 r. organ rentowy, zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS - ponownie ustalił ubezpieczonej wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku. Zweryfikował wówczas sposób wyliczenia wysokości kapitału, dokonując przeliczenia uwzględnionych okresów sprawowania opieki nad dziećmi przy zastosowaniu art. 174 ust. 2a ustawy emerytalnej. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł wówczas 55.012,98 zł. Tym samym na potrzeby wyliczenia podstawy wymiaru emerytury należało przyjąć kwotę przeliczonego zwaloryzowanego kapitału początkowego – 175.281,11 zł (wyliczonego przy przyjęciu jako wartości wyjściowej kapitału początkowego w wysokości określonej w decyzji z dnia 2 czerwca 2015 r. o ponownym ustaleniu kapitału początkowego).

W kontekście powyższych rozważań, wysokość przysługującej Ł. K. do wypłaty emerytury poczynając od 1 czerwca 2015 r. wynosi 1260,56 zł, tj. tyle ile organ rentowy ustalił w decyzji datowanej na 11 czerwca 2015 r. o przeliczeniu emerytury (z uwzględnieniem przeliczonej wysokości kapitału początkowego).

Dodatkowo, wskazując na treść art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, Sąd Okręgowy uznał, że skoro organ rentowy podjął od dnia 1 czerwca 2015 r. wypłatę emerytury w zaniżonej wysokości, co było wynikiem jego błędu, to należało przyjąć, że w obliczu wcześniejszego wydania decyzji ustalającej wysokość świadczenia, kolejna wydana w tym zakresie decyzja była błędna. Oznacza to zdaniem Sądu I instancji, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodził się organ rentowy.

W wywiezionej apelacji wyrokowi zarzucił naruszenie art. 25 ust. 1, 3, 4, art. 25a ust. 1, 2, art. 26 w zw. z art. 173 ust. 4, 5 i 5a ustawy emerytalnej przez ich błędną wykładnię i uznanie, że wnioskodawczyni przysługuje prawo do emerytury w wysokości określonej decyzją z 11 czerwca 2015 r., tj. 1260,56 zł, podczas gdy prawidłowa wysokość winna wynosić 1168,36 zł określona decyzją z 19 czerwca 2015 r. oraz z 26 sierpnia 2015 r.

Zarzucił także naruszenie art. 118 ustawy emerytalnej, poprzez jego zastosowanie i uznanie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie, podczas gdy organ rentowy działał zgodnie z obowiązującymi przepisami i dokonał poprawnych wyliczeń.

Mając na uwadze powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a nadto o zasądzenie od ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie jedynie w zakresie ustalenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia faktyczne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, jak też szczegółową i wyczerpującą argumentację prawną. W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd I instancji powołał także właściwe przepisy prawne.

W przedmiotowej sprawie pod rozważę sądu zostało poddane zagadnienie czy ustalając wysokość emerytury Ł. K. organ rentowy powinien dokonać ostatniej waloryzacji jej składek emerytalnych oraz kapitału początkowego według wskaźnika rocznego za 2014 r. czy też wskaźnika za trzeci kwartał 2014 r. - stosując art. 25a ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej oraz czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie wypłaty świadczenia.

W szczególności za Sądem Okręgowym powtórzenia wymaga, że zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS waloryzację przeprowadza się corocznie od dnia 1 czerwca każdego roku, z uwzględnieniem art. 25a, waloryzacji podlega kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia roku, za który jest przeprowadzana waloryzacja. Przepis z art. 25a ma zastosowanie przy ustalaniu wysokości emerytury do składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, o której mowa w art. 25, kwota tych składek waloryzowana jest kwartalnie.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu kluczowego w tym zakresie postanowienia z dnia 6 października 2015r. sygn. akt III UZP 9/15 (który de facto przytoczył Sąd Okręgowy w swoim uzasadnieniu) składki podlegają w pierwszym rzędzie waloryzacji rocznej od dnia 1 czerwca każdego roku, poczynając od waloryzacji za 2000 rok, natomiast waloryzacja kwartalna, uregulowana w art. 25a ustawy, stanowi jej uzupełnienie. Mając na względzie całościowy sposób ustalania wysokości emerytury w zależności od czasu, w którym jest ona ustalana należy uwzględnić waloryzację składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia danego roku oraz waloryzację składek zewidencjonowanych po tym dniu w danym roku.

Na pełną aprobatę Sądu Apelacyjnego zasługuje stanowisko, iż gdyby do wniosków złożonych w czerwcu stosować inny sposób ustalania emerytury, to prowadziłyby to do niedopuszczalnego zróżnicowania sposobu ustalania wysokości emerytury w trakcie jednego kwartału, co skutkowałoby jednocześnie nierównym traktowaniem ubezpieczonych. Zgodzić się należy również, że stanowiłyby to swoistą pułapkę prawną, iż wyłącznie w zależności od miesiąca złożenia wniosku, w ramach tego samego kwartału, świadczeniobiorca ponosiłby negatywne konsekwencje z tytułu odprowadzenia kolejnych składek, otrzymując wbrew oczekiwaniom niższe świadczenie. Podkreślenia wymaga, że przepisy art. 25 i art. 25a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie naruszają konstytucyjnych zasad równości wobec prawa oraz państwa prawa, o ile różnicują sytuację prawną osób pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych w zależności od długości opłacania składek na te ubezpieczenia, a nie uzależniają ich wysokości od miesiąca złożenia wniosku o świadczenie w ramach jednego kwartału.

Ponadto, Sąd Apelacyjny podkreśla, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wcześniej cytowanego postanowienia wskazał, że kwotę emerytury w systemie zdefiniowanej składki ustala się tylko raz - albo w dniu nabycia prawa, albo w dniu realizacji ryzyka (rozwiązania stosunku pracy). Tak ustalona emerytura może być już tylko powiększona w przypadku dalszego opłacania składek w sposób podany w art. 108 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Oznacza to, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, że organ rentowy w rzeczywistości dokonał ustalenia wysokości emerytury przysługującej ubezpieczonej już w decyzji z 13 kwietnia 2015 r., z uwzględnieniem dokonanego 2 czerwca 2015 r. przeliczenia kapitału początkowego, a następnie dokonał jej przeliczenia w decyzji z 11 czerwca 2015 r. Dalszym zatem obowiązkiem organu rentowego było jedynie podjęcie wypłaty świadczenia po ustaniu stosunku pracy.

Jakkolwiek więc słusznie zauważył pełnomocnik organu rentowego, że orzeczenia innych sądów wydane w odmiennych sprawach nie mają mocy wiążącej dla sądu orzekającego, to należy podkreślić, że Sąd Apelacyjny w całości podziela przedstawiony przez Sąd I instancji tok rozumowania w zakresie przyjęcia decyzji z 13 kwietnia 2015 r., jako ustalającej wysokość emerytury, wraz z decyzją z 11 czerwca 2015 r. o jej przeliczeniu (z uwzględnieniem przeliczonej wysokości kapitału początkowego). Wyrażone przez ten Sąd stanowisko jest zgodne z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz dotychczasowym orzecznictwem tutejszego Sądu Apelacyjnego (vide wyrok SA w Szczecinie z 11 lutego 2016 r. III AUa 15/15, także z 4 października 2016 r. III AUa 1009/15), które prezentuje wyraźny sprzeciw uzależnianiu wysokości przyznanego świadczenia emerytalnego od momentu złożenia wniosku w organie rentowym.

Podsumowując, w ocenie Sądu Apelacyjnego brak było w niniejszej sprawie podstaw do obciążenia organu rentowego odpowiedzialnością za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na zasadzie art. 118 ust.

1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, skoro przedmiotowa kwestia sposobu waloryzacji świadczenia podjętego do wypłaty w czerwcu danego roku wywołuje rozbieżności i w orzecznictwie sądów powszechnych. Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i ustalił brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności koniecznej do wydania decyzji (pkt 1), w pozostałym zakresie oddalając apelację na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt 2).

Jakkolwiek zatem Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację w niewielkim zakresie, to decyzji organu rentowego nie sposób było uznać za prawidłowe dlatego też Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania ubezpieczonej kosztami procesu (pkt 3), ponieważ w istocie jej roszczenie względem ZUS zostało w toku procesu uwzględnione.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela

Horodnicka - Stelmaszczuk